

Miloš Jakeš (1922–2020)

Přesvědčený zastánce komunistické myšlenky. Do KSČ vstoupil v roce 1945, následně odcestoval do Moskvy za studiem na Vysoké škole stranické. Později se stal předsedou stranické kontrolní a revizní komise, v roce 1968 se účastnil jednání v Čierne nad Tisou i o Moskevském protokolu. Před úpadkem komunistického režimu byl mezi lety 1987 a 1989 generálním tajemníkem Ústředního výboru KSČ, se sametovou revolucí je neodmyslitelně spojeno heslo „Jakeše do koše“, které vyzývalo k jeho odstoupení z nejvyšší stranické funkce. Po 17. listopadu byl donucen svou funkci opustit a o měsíc později byl vyloučen z KSČ. Byl obžalován z rozvracení republiky a vlastizrady v souvislosti se sovětskou okupací v roce 1968, soud ho však viny zprostil. Komunistické myšlenky zůstal věrný až do své smrti, události roku 1989 označil za nepovedený vnitrostranický převrat, který vyústil v nastolení kapitalismu.¹

Drahý soudruhu Jakeši,

situace v Československu je napjatá, o tom není pochyb. Soudruzi Bil'ak, Švestka a Indra se situaci rozhodli vyřešit tak, že zavolali na území Československa na pomoc sovětská vojska. A ačkoliv jste zvací dopis nikdy nepodepsal, jedná se pravděpodobně o momentálně nejrozumnější řešení. Moskevský protokol by mohl nastolit nový zdravý vztah mezi Československem a SSSR, který podpoří budoucnost zdravé československé socialistické společnosti. Ačkoliv jste sám podporoval rozšíření některých svobod obyvatelstva, tendence soudruha Dubčeka a členů vlády již v mnohých případech zašly příliš daleko. Navíc by se Vám hodilo získat sympatie u sovětských soudruhů, které by Vás mohly vynést na nejvyšší politické příčky a zajistit Vám tak slibnou budoucnost. Po Vaší práci, kterou jste pro stranu odvedl, si to jistě zasloužíte.

Jako velmi závažný problém nyní vidíte roztržičnost československé vlády. Současně ale vnímáte situaci jako oportunistickou příležitost ke změně ve vedení KSČ a ČSSR. Souhlasem se soudruhem Brežněvem a vyjádřením podpory Moskevskému protokolu můžete s velkou pravděpodobností dosáhnout kariérního růstu ve straně. Některé liberální snahy kolegů Dubčeka, Černíka nebo Džúra Vám nejsou cizí, ale vyhraněný postoj soudruha Kriegela by mohl přinést nebezpečí. Je tedy důležité se od jeho názorů distancovat a dát jasně najevo Sovětům, na čí straně stojíte.

Moskevský protokol ovlivní Československo zcela nepochybně. Dlouhodobě může přinést značný chaos, nenávisť a možná i krveprolití, ale i normalizaci, návrat k systémovému řízení státu a zlepšení vztahů s ostatními zeměmi východního bloku. Proto je třeba situaci neodkladně uklidnit a stejně tak rozhořčené československé občany.

Vaše cíle pro jednání jsou tedy následující:

1. Je třeba navázat na vzniklé základy spolupráce, ale zároveň zamezit velké angažovanosti Sovětů v naší vnitrostátní politice. Návrh by mohl znít například takto: „Obě strany sdílí názor, že je v současné situaci potřeba navázat na předchozí jednání v Bratislavě a Čierne nad Tisou a že je nutné uskutečnit zásady a úkoly, které obsahují výstupní dokumenty ze zmíněných porad.“ Zároveň je třeba upozornit na důležitost kvalitních vzájemných vztahů.
2. Poslední mimořádný sjezd Komunistické strany Československa jasně ukázal na rozptýlenost strany. Konání sjezdu bez účasti všech řádných členů bylo naprosto nepřijatelné. V Protokolu by proto neměly chybět body: „Předsednictvo ÚSV KSČ se shoduje s vedením KSSS, že během nedávno proběhlého XIV. sjezdu KSČ zahájeného 22. srpna 1968 došlo k porušení stanov KSČ. Je tedy nasnadě, aby jeho výstupy potvrdil mimořádný sjezd, kterého

se zúčastní všichni členové předsednictva i tajemníci," nebo „Obě strany se shodují, že se legitimní mimořádný sjezd KSČ uskuteční v nejbližších 14 dnech, aby došlo k co nejrychlejší politické stabilizaci v ČSSR.“

3. I když uvolnění cenzury není hlavním důvodem nespokojenosti československých občanů, je zřejmé, že současně vysílání Československé televize a rozhlasu překračuje rozumné meze. Je důležité, aby československá strana jasně deklarovala, že hodlá posílit dohled nad obsahem vysílání a provést potřebné změny, to by zaručovalo schválení bodu: „*Delegace KSČ zaručuje, že obsah sdělovacích prostředků nebude dále rozdmýčovat napjatou situaci v ČSSR a o vývoji situace bude informovat na základě informací od vedení KSČ.*“
4. Dočasná vojenská přítomnost spojeneckých vojsk je dle Vás vzhledem k současným událostem nejlepším řešením složité politické situace. Avšak československá strana by měla požadovat jasné záruky jejich přítomnosti – nejlépe prostřednictvím uzavření smlouvy. Podporuje proto schválení bodů: „*Velení spojeneckých vojsk a velení armády ČSSR v co nejkratším časovém horizontu projednají otázky umístění vojenských jednotek na území ČSSR, aby byl co nejrychleji zjednan pořádek ve všech městech a obcích,*“ a „*Jednotky sprátených socialistických republik se se souhlasem vedení KSČ stáhnou z území v ČSSR v momentě, kdy pomine hrozba socialismu v ČSSR a opadne nebezpečí v celém socialistickém společenství.*“
5. Domníváte se, že politická stabilizace je důležité téma, kterému by měla být v Protokolu věnována dostatečná pozornost. Je v nejlepším zájmu strany je, aby byli její členové prověřováni a v případě zjištění neblahých skutečností byla jejich funkce ve straně omezena. Ve Vašem zájmu je tedy návrh: „*Delegace KSČ se na vlastní návrh zavazuje, že uspořádá do dvou týdnů plénum ÚV KSČ, které posoudí možnosti normalizace situace v zemi, aby došlo ke zlepšení fungování stranických orgánů, ekonomického vývoje a životní úrovně v ČSSR.*“ Jen pročištěním strany od lidí, kteří neusilují o její největší blahobyt lze zajistit její kontinuitu a soudržnost.
6. Na hospodářské spolupráci stojí budoucí kvalitní vztahy. ČSSR musí opět najít pevné základy socialismu, to se jí ale nemůže podařit, nezlepší-li se předtím ekonomická situace. Schválením bodu „*Obě strany se shodují, že se v nejbližší době uskuteční jednání o prohloubení ekonomické, vědecké a technické spolupráce mezi ČSSR a SSSR, aby v ČSSR došlo ke splnění plánu a růstu národního hospodářství,*“ tedy podpoříte tuto snahu a dáte ČSSR naději na návrat pevného režimu a s tím i budoucího rozkvětu.
7. To, že se některý ze soudruhů spojil se zástupci OSN, by mohlo uvalit špatné světlo i na Vás samotného. Jediným řešením, jak se vyhnout tomu, abyste se uvrh v nemilost u SSSR, je podpoření návrhu: „*Vedoucí představitelé KSČ a vlády ČSSR prohlašují, že se československá strana neobracela na Organizaci spojených národů v souvislosti s projednáváním tzv. otázky ČSSR, která se projednávala na schůzi Rady bezpečnosti OSN, a proto informovali československého představitele v New Yorku, aby se výrazně ohradil proti projednávání situace v ČSSR na půdě OSN.*“
8. Závěr by měl shrnout výsledky jednání a vyjádřit jednotu v řešení aktuální situace, a to například skrze body: „*Obě strany se shodují, že normalizační kroky povedou k rozvoji vztahů ČSSR s bratrskými zeměmi socialistického společenství,*“ nebo „*Obě strany se shodují, že výsledky tohoto jednání povedou k uklidnění situace v ČSSR a k pokračování kvalitních vztahů mezi SSSR a ČSSR v nadcházejících letech.*“

Vážený soudruhu, hodně zdaru a pevných rozhodnutí během jednání!

Seznam zdrojů:

¹ DOLEJŠÍ, Milan, 2020. Zemřel Miloš Jakeš. V čele komunistů vystřídal Husáka a učinil je kůlem v plotě. ČT24 [online]. [cit. 2023-11-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3140621-zemrel-byvaly-komunisticky-predak-milos-jakes-uvadi-cnn-prima-news>